

Briselē, 2025. gada 2. aprīlī
(OR. en)

7648/25

COH 34

PAVADVĒSTULE

Sūtītājs: Eiropas Komisijas ģenerāļsekretāre, parakstījusi direktore *Martine DEPREZ*

Saņemšanas datums: 2025. gada 2. aprīlis

Saņēmējs: Eiropas Savienības Padomes ģenerāļsekretāre *Thérèse BLANCHET*

K-jas dok. Nr.: COM(2025) 163 final

Temats: KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI
Modernizēta kohēzijas politika.
Vidusposma pārskatīšana

Pielikumā ir pievienots dokuments COM(2025) 163 final.

Pielikumā: COM(2025) 163 final

Strasbūrā, 1.4.2025.
COM(2025) 163 final

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

Modernizēta kohēzijas politika.

Vidusposma pārskatīšana

Modernizēta kohēzijas politika. Vidusposma pārskatīšana

ES līgumos¹ ir noteikts, ka viens no Savienības pamatmērķiem ir veicināt solidaritāti un kohēziju un jo īpaši mazināt reģionu attīstības līmeņa atšķirības. Kohēzijas politikas politiskā un ekonomiskā nozīme laika gaitā ir tikai palielinājusies atbilstoši Eiropas integrācijas progresam, jo īpaši vienotā tirgus izveidei. 2010. gada ziņojumā par vienoto tirgu norādīts, ka “tirgus integrācija var būt abpusēji izdevīgs process tikai tad, ja to papildina rīcība ES līmenī, lai novērstu strukturālo nelīdzsvarotību vietējā un reģionālajā līmenī”. Neraugoties uz spēcīgiem un pastāvīgiem centieniem vairāku desmitgažu garumā, kohēzijas un reģionālo atšķirību mazināšanas mērķu īstenošana visā Eiropā pašlaik saskaras ar būtiskām problēmām. E. Letas ziņojumā tika uzsvērts, ka rodas priekšstats par vienotā tirgus negatīvo distributīvo ietekmi un, “ja tas netiks risināts, šis priekšstats varētu mazināt sabiedrības un politisko atbalstu, kas ir būtisks vienotā tirgus turpmākiem panākumiem”.

Tā kā radikāli pārveidota globālā vide rada asimetrisku ietekmi uz iedzīvotājiem un teritorijām, pielāgošanās izmaksas var nesamērīgi ietekmēt dažus ES reģionus un ekonomikas nozares, tādējādi potenciāli palielinot teritoriālās, sociālās un ekonomiskās atšķirības.

Komisijas priekšsēdētājas Urzulas fon der Leienas politikas pamatnostādnēs 2024.–2029. gadam, pamatojoties uz apspriešanos ar Eiropas Parlamentu un Eiropadomes programmu 2024.–2029. gadam, ir izklāstītas Savienības jaunās galvenās politiskās prioritātes šo problēmu risināšanai, to vidū:

- jauns plāns ilgtspējīgai Eiropas labklājībai un konkurētspējai, tostarp tīras rūpniecības kurss;
- jauns Eiropas aizsardzības un drošības laikmets;
- atbalsts cilvēkiem, mūsu sabiedrības un sociālā modeļa stiprināšana;
- mūsu dzīves kvalitātes saglabāšana – pārtikas nodrošinājums, ūdens un daba;
- ES sagatavotības un gatavības turpmākām krīzēm uzlabošana.

Kohēzijas politikai ir raksturīga elastība, kas būtiski sekmē iepriekš minētās jaunās un vitāli svarīgās prioritātes, vienlaikus īstenojot Eiropas projekta pamatā esošo galveno mērķi – mazināt atšķirības.

Komisija ierosina kopā ar valstu, reģionālajām un vietējām iestādēm izmantot kohēzijas politikas vidusposma pārskatīšanu, lai maksimāli palielinātu tās ieguldījumu pašreizējo un jauno Savienības politisko prioritāšu īstenošanā un palielinātu tās ietekmi uz ekonomisko, sociālo un teritoriālo kohēziju.

Lai atvieglotu procesu, Komisija ierosina mērķtiecīgus grozījumus kohēzijas politikas fondu tiesiskajā regulējumā², lai i) **saskaņotu investīciju prioritātes** ar mainīgo ekonomisko, sociālo un ģeopolitisko kontekstu, kā arī ar mūsu klimata un vides mērķiem un ii) **ieviestu lielāku elastību un stimulus** nolūkā veicināt resursu ātru izmantošanu un paātrinātu programmu īstenošanu.

¹ LES 3. pants un LESD 174. pants.

² Regulas (ES) 2021/1056, (ES) 2021/1058 un atsevišķi pieņemtā Regula (ES) 2021/1057.

1. Kohēzijas politika 2021.–2027. gadam. Pašreizējā situācija

Neraugoties uz to, ka 2019. gada sākumā tika sāktas sarunas par 2021.–2027. gada plānošanas periodu, un neskatoties uz dalībvalstu centieniem panākt, lai programmas būtu gatavas pieņemšanai līdz 2020. gada beigām, **īstenošana faktiski sākās 2023. gadā, kas ir vairāk nekā gadu vēlāk, nekā bija paredzēts.**

Tas bija saistīts ar vairākiem faktoriem, jo īpaši to regulu novēlotu pieņemšanu, kas reglamentē politiku, un nepieciešamību risināt secīgas krīzes, tostarp saistībā ar Covid-19 pandēmiju, karu pret Ukrainu un no tā izrietošo enerģētisko krīzi, un prioritāti, kas piešķirta *Next Generation EU* instrumentu, jo īpaši Atveseļošanas un noturības mehānisma (ANM), īstenošanai, kam bija īsāki termiņi. Turklāt šie faktori mazināja dalībvalstu iestāžu spēju izstrādāt un ātri veikt investīcijas.

Maksājumu līmenis 2021.–2027. gada plānošanas periodā ir līdzīgs maksājumu līmenim līdzvērtīgā posmā pēc 2014.–2020. gada plānošanas perioda tiesiskā regulējuma pieņemšanas³, taču pašreizējā cikla resursu pilnīgai apguvei ir atlicis mazāk laika⁴.

Kohēzijas politika ir izrādījusies spējīga novirzīt ievērojamus līdzekļus uz reģionālo un vietējo līmeni, un tā bija svarīgs instruments ES reakcijā uz Covid-19 pandēmiju⁵. Pēc tam to atkal aicināja izmantot, lai reaģētu uz sekām, ko radīja Krievijas agresijas karš pret Ukrainu (ar kohēzijas rīcību bēgļu atbalstam Eiropā – *CARE*⁶ un *FAST-CARE*⁷, kā arī *SAFE*⁸, lai atbalstītu MVU un neaizsargātas māsaimniecības, kas saskārās ar augstām enerģijas izmaksām). Pēc plūdiem visā Eiropā, kas kļuva aizvien intensīvāki un plašāki, kohēzijas politika reaģēja, ierosinot *RESTORE*⁹.

Vienlaikus tas, ka vēl nav noslēgti līgumi par ievērojamu kohēzijas politikas finansējuma daļu, **sniedz iespēju izmantot kohēzijas politikas elastību un mērogu, lai pārorientētu programmas uz steidzamiem jauniem izaicinājumiem**, ar kuriem saskaras Eiropas Savienība un kuri izriet no mainīgas globālās vides. Turklāt tas ļauj **mērķtiecīgi** mainīt

³ 2024. gada decembrī neto starpposma maksājumu apjoms bija 4,2 % no kopējā finansējuma 2021.–2027. gadam, kas ir nedaudz vairāk nekā maksājumu apjoms 2017. gada jūnijā (3,6 %), proti, tad, kad pēc kohēzijas politikas regulu pieņemšanas bija pagājis līdzvērtīgs laikposms.

⁴ 2014.–2020. gada DFS ciklā vadošās iestādes pieprasījumus varēja iesniegt trīs gadus pēc cikla beigām (t. i., līdz 2023. gadam), savukārt 2021.–2027. gada ciklā tām ir divi gadi laika pēc cikla beigām (t. i., līdz 2029. gadam).

⁵ Izmantojot Investīciju iniciatīvu reaģēšanai uz koronavīrusu un Papildināto investīciju iniciatīvu reaģēšanai uz koronavīrusu, kā arī *REACT-EU*.

⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2022/562 (2022. gada 6. aprīlis), ar ko groza Regulas (ES) Nr. 1303/2013 un (ES) Nr. 223/2014 attiecībā uz kohēzijas rīcību bēgļu atbalstam Eiropā (*CARE*) (OV L 109, 8.4.2022., 1. lpp.).

⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2022/2039 (2022. gada 19. oktobris), ar ko groza Regulas (ES) Nr. 1303/2013 un (ES) 2021/1060 attiecībā uz papildu elastību nolūkā novērst Krievijas Federācijas militārās agresijas sekas *FAST* (elastīga palīdzība teritorijām) – *CARE* (OV L 275, 25.10.2022., 23. lpp.).

⁸ Atbalsts izmaksu ziņā pieejamiem enerģētiskās pasākumiem saskaņā ar kohēzijas politiku *REPowerEU* ietvaros. Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2023/435 (2023. gada 27. februāris), ar ko groza Regulu (ES) 2021/241 attiecībā uz *REPowerEU* nodaļām atveseļošanas un noturības plānos un groza Regulas (ES) Nr. 1303/2013, (ES) 2021/1060 un (ES) 2021/1755 un Direktīvu 2003/87/EK (OV L 63, 28.2.2023., 1. lpp.).

⁹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2024/3236 (2024. gada 19. decembris), ar ko groza Regulas (ES) 2021/1057 un (ES) 2021/1058 attiecībā uz Reģionālo ārkārtas atbalstu rekonstrukcijai (*RESTORE*).

kohēzijas politikas noteikumus, lai dalībvalstu iestādes varētu ātrāk reaģēt uz steidzamām investīciju vajadzībām.

Tāpēc ir jāizskata visas iespējas gan pielāgot pasākumu uzsvāra jomu, gan uzlabot to rezultativitāti, vienlaikus paātrinot programmu īstenošanu.

2. Vidusposma pārskatīšanas izmantošana, lai reaģētu uz jaunām problēmām

Pēdējo gadu laikā ģeopolitisko dinamiku raksturo dziļa nenoteiktība, kuras dēļ ir nepieciešams fundamentāli pārvērtēt ES stratēģisko autonomiju, noturību un sagatavotību. Šīs pārmaiņas notiek līdztekus zaļās, sociālās un tehnoloģiskās pārkārtošanās procesiem, kas strauji pārveido apkārtējo pasauli. Problēmas, ko rada šie vienlaicīgie pārveides procesi, tika visaptveroši analizētas M. Dragi ziņojumā “Eiropas konkurētspējas nākotne”, kas publicēts 2024. gada septembrī. Ziņojumā ir uzsvērtā steidzamā nepieciešamība novērst inovācijas plaisu, stiprināt ekonomikas konkurētspēju ar dekarbonizāciju kā izaugsmes iespēju un samazināt ārējo atkarību, dažādojot piegādes ķēdes un ieguldot klimatnoturībā, vietēji ražotā zaļajā enerģijā un kritiski svarīgās nozarēs.

Reaģējot uz to, jau ir uzsākta vairāku nozīmīgu iniciatīvu īstenošana, lai uzlabotu ES ekonomikas noturību un stratēģisko autonomiju. To vidū ir *REPowerEU*, kas bija Komisijas atbildes reakcija uz sociālekonomiskajām grūtībām un globālā enerģijas tirgus traucējumiem, ko izraisīja Krievijas agresijas karš pret Ukrainu, un Eiropas stratēģisko tehnoloģiju platforma (*STEP*), kuras mērķis ir stiprināt Eiropas līderpozīcijas tehnoloģiju jomā. Šīs iniciatīvas papildina intervences, kas jau tiek īstenotas, izmantojot kohēzijas politikas programmas un Atveseļošanas un noturības mehānismu (ANM), lai atbalstītu strukturālas pārmaiņas dalībvalstīs un reģionos, kā arī uzlabotu to noturību. Dalībvalstis varētu gūt labumu no papildu resursiem, lai savos atveseļošanas un noturības plānos (ANP) iekļautu *REPowerEU* nodaļas ar mērķi veicināt reformas un investīcijas, kas dažādo ES energoapgādi, paātrina zaļo pārkārtošanos un atbalsta neaizsargātas mājāsaimniecības. 2025. gada 26. martā pieņemtā sagatavotības savienības stratēģija vēl vairāk palīdzēs stiprināt ES noturību.

Kohēzijas politika ir galvenais ES daudzgadu finanšu shēmas (DFS) investīciju instruments, un tai ir liela nozīme šo prioritāšu īstenošanas atbalstā. Tā sekmē mērķtiecīgas investīcijas, kas veicina ekonomisko, sociālo un teritoriālo kohēziju, vienlaikus risinot jaunas problēmas.

Tomēr tiesiskais regulējums, kas reglamentē 2021.–2027. gada kohēzijas politikas fondus, tika izstrādāts, apspriests un pieņemts 2019.–2021. gadā, un programmas tika pieņemtas pirms vairākiem nozīmīgiem ģeopolitiskiem un ekonomiskiem notikumiem, kas ir mainījuši dažas no ES stratēģiskajām politiskajām prioritātēm.

Tāpat šajā pašā laikposmā tika izstrādāti un apstiprināti partnerības nolīgumi un valstu un reģionālās kohēzijas politikas programmas, tādējādi atspoguļojot tajā laikā noteiktās prioritātes un **pamatojoties uz ekonomikas pamatprincipiem, kas ir būtiski mainījušies** neparedzētu ārēju satricinājumu dēļ, piemēram, enerģētiskās krīzes, mainīgās globālās tirdzniecības un drošības vides dēļ.

Ņemot vērā iepriekš minēto un pamatojoties uz politikas pamatnostādņiem 2024.–2029. gadam, Eiropas Komisija **kopš 2024. gada decembra ir sākusi plašu apspriešanos ar dalībvalstīm, reģioniem un vietējām iestādēm**, lai uzzinātu par to politiskajām prioritātēm un to, kā kohēzijas politiku varētu pielāgot, lai labāk reaģētu uz tām. Gan dalībvalstīs, gan Briselē notika sarunas ar valstu valdību, reģionu, arī tālāko reģionu, pilsētu un ārpuspilsētu

teritoriju, piemēram, salu, pārstāvjiem. Turklāt Komisija sadarbojās ar Eiropas Parlamentu un Eiropas Reģionu komiteju¹⁰.

Šajās apspriedēs panāktais konsenss bija tāds, ka vidusposma pārskatīšanu var izmantot, lai i) ES jaunās prioritātes iekļautu jau 2021.–2027. gada kohēzijas programmās un ii) paātrinātu investīcijas, izmantojot vienkāršošanu.

Lai sasniegtu šos divkāršos mērķus, **ir vajadzīgi mērķtiecīgi grozījumi** regulās, kuras reglamentē kohēzijas politikas fondus, kas iekļauti šim paziņojumam pievienotajā tiesību akta priekšlikumā. Šie grozījumi un jaunās iespējas, ko tie dod kohēzijas politikas dalībniekiem, lai tie varētu saskaņot savas programmas ar jaunajām prioritātēm, ir aprakstīti šā paziņojuma turpmākajās iedaļās. **Šajos grozījumos galvenā uzmanība ir pievērsta politikas jomām, kuras iepriekš minētajās apspriedēs vairākas ieinteresētās personas uzsvēra kā vissteidzamākās .**

Papildus ierosināto regulatīvo grozījumu aprakstam turpmākajās iedaļās ir uzsvērti arī citi veidi, kā dalībvalstis var maksimāli palielināt savu kohēzijas politikas investīciju ietekmi uz mūsu kopīgo prioritāšu īstenošanu.

Inovācijas plaisas novēršana, konkurētspējas stiprināšana un dekarbonizācija

Komisijas nesen pieņemtais Konkurētspējas kompass nosaka virzienu nākamajiem pieciem gadiem, lai atjaunotu ekonomikas dinamismu Eiropā. Tāpēc kompassam būtu jāsniedz informācija diskusijām par kohēzijas politikas vidusposma pārskatīšanu, mainot 2022. gadā pieņemto programmu (kuras tika pieņemtas, pamatojoties uz regulatīvajām prioritātēm, par kurām notika sarunas un tika panākta vienošanās laikposmā no 2019. līdz 2021. gadam) orientāciju uz mūsdienu steidzamajām problēmām, proti, inovācijas plaisas novēršanu, ekonomikas dekarbonizāciju nolūkā palielināt konkurētspēju un samazināt atkarību, un investīcijām jaunās izaugsmes nozarēs, ņemot vērā reģionu ekonomikas struktūru.

Tāpēc dalībvalstīm un reģioniem ir pienācis laiks izpētīt, ko vēl var darīt, lai novērstu inovācijas plaisu un paātrinātu MVU tehnoloģisko gatavību, pozīcijas starptautiskajos tirgos un konkurētspēju.

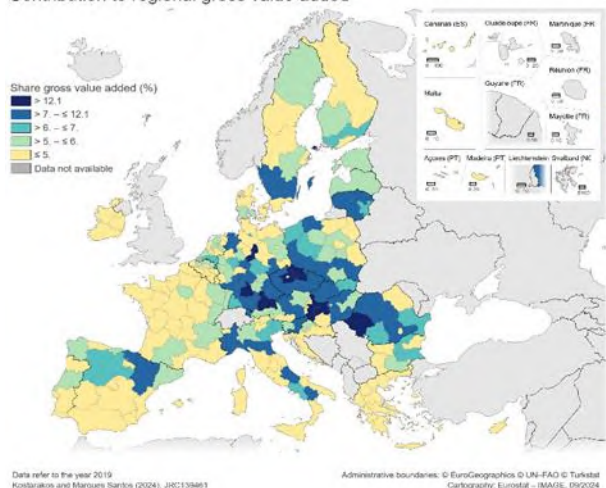
Globālā dinamika un industriālā pārkārtošanās dažus reģionus ir skārusi smagāk nekā citus. Reģioni, kas ir pārāk atkarīgi no vienas nozares, iespējams, energoietilpīgas nozares, kuras inovācijas ekosistēma ir pielāgota un ierobežota, saskaras ar daudzšķautņainām problēmām pārejā uz izaugsmi un labklājību.

Piemēram, lai saglabātu konkurētspēju, daudzos reģionos autobūves, būvniecības un ražošanas nozarēm ir jāpārveidojas, jāievieš mazoglekļa tehnoloģijas un apritīgāki procesi un jādigitalizē savi procesi.

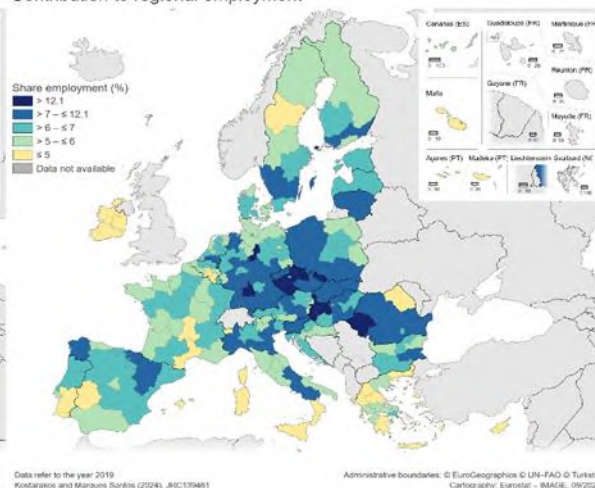
---

¹⁰ Konkrētāk, priekšsēdētājas izpildvietnieks Rafaēle Fito 2025. gada 27. janvārī iesaistījās viedokļu apmaiņā ar Eiropas Parlamenta Reģionālās attīstības komiteju (REGI) par kohēzijas politikas nākotni un piedalījās Reģionu komitejas plenārsesijā 2025. gada 20. februārī.

Mobility, Transport and Automotive (Industrial Ecosystem)
Contribution to regional gross value added

Mobility, Transport and Automotive (Industrial Ecosystem)
Contribution to regional employment

2021.–2027. gada periodā kohēzijas finansējums gandrīz 34 miljardu EUR apmērā palīdz attīstīt un uzlabot pētniecības un inovācijas spējas, progresīvu tehnoloģiju izmantošanu un specializētas prasmes.

Tāpat arī sabiedrisko pakalpojumu digitalizācija un mākslīgā intelekta (MI) integrācija publiskajā un privātajā sektorā ir konkurētspējas sekmētāji. Kohēzijas politika jau sniedz ievērojamu atbalstu digitālās pārkārtošanās īstenošanai, pateicoties 31 miljarda EUR vērtiem projektiem, piemēram, lietu internetam, perifērdatošanai, mākslīgajam intelektam, robotikai un papildinātajai realitātei vai e-pārvaldei un e-veselībai.

Visbeidzot, piekļuve drošiem un ilgtspējīgiem kritisko svarīgu izejvielu avotiem un neto nulles emisiju tehnoloģijām ir būtiska visu lejupējo nozaru konkurētspējai. Komisija 2025. gada 25. martā izraudzījās pirmo stratēģisko projektu sarakstu saskaņā ar Kritiski svarīgo izejvielu aktu. Šādi projekti kļūst atbalsttiesīgi saskaņā ar *STEP*.

Konkurētspējas problēmas skar visus ES reģionus, tādēļ **Komisija ierosina ERAF/KF atbalstu projektiem, kas ietilpst *STEP* darbības jomā, darīt iespējamu visos reģionos, arī vairāk attīstītajos Savienības dalībvalstu reģionos, kuru IKP uz vienu iedzīvotāju pārsniedz ES 27 vidējo rādītāju.** Komisija arī ierosina atcelt maksimālo summu, kas noteikta 20 % apmērā no ERAF piešķiruma, pārplānošanai uz *STEP*. *STEP* grozījumu iesniegšanas termiņš ir pagarināts par līdz pat diviem mēnešiem pēc tam, kad stājas spēkā kopā ar šo paziņojumu ierosinātās regulatīvās izmaiņas.

Ir svarīgi atzīt un stiprināt **lielo uzņēmumu nozīmi** reģionālajā attīstībā, jo tie virza pētniecību, inovāciju, zināšanas un tehnoloģiju nodošanu citiem uzņēmumiem to vērtības ķēdē. No kohēzijas politikas jau 9 miljardi EUR tiek piešķirti lieliem uzņēmumiem, un ir vērojams stabils progress, jo vairāk nekā ceturtdaļa no plānotajiem resursiem tiek piešķirti atsevišķiem pētniecības un inovācijas projektiem lielos uzņēmumos. Līdz šim visā Eiropā ir finansēti desmit svarīgi projekti visas Eiropas interesēs (*IPCEI*). To vidū ir, piemēram, ūdeņraža projekti Igaunijā, Nīderlandē un Polijā vai mikroelektronikas projekti Grieķijā, Polijā un Itālijā. Komisija palīdz dalībvalstīm apzināt atbalstu turpmākiem potenciāliem *IPCEI* projektiem.

Lai maksimāli palielinātu ES atbalsta ietekmi nolūkā sekmēt izaugsmi un konkurētspēju un ciktāl tiek ievēroti LESD 107. un 108. pantā un piemērojamajās pamatnostādnēs izklāstītie Savienības valsts atbalsta noteikumi, **Komisija ierosina paplašināt ERAF atbalsta darbības jomu produktīvām investīcijām uzņēmumos, kas nav MVU**, gadījumos, kad finanšu resursi tiek izmantoti 1) tādu investīciju atbalstam, kas veicina **STEP** mērķu sasniegšanu, 2) rūpniecisko spēju uzlabošanai, lai veicinātu **aizsardzības** spējas, 3) ieguldījumam **Eiropas aizsardzības kopīgu interešu projektā** vai 4) rūpniecības **dekarbonizācijas** veicināšanai, piemēram, energoietilpīgām nozarēm vai autobūves nozarei. Atbilstoši Paziņojumam C(2021) 8481 var atbalstīt arī investīcijas projektos, kas tieši iesaistīti **IPCEI**, ko Komisija apstiprinājusi saskaņā ar LESD 107. panta 3. punkta b) apakšpunktu, uzņēmumos, kas nav MVU. Atbalsts uzņēmumiem, kas nav MVU, tiek atvieglots arī Taisnīgas pārkārtošanās fonda ietvaros, jo nav nepieciešama plaīsas analīze.

Eiropas konkurētspējas priekšrocība ir tās iedzīvotāji. Mūsu cilvēkkapitāls ir ļoti svarīgs ES labklājībai, ekonomiskajai noturībai un mūsu produktivitātes izaugsmes uzlabošanai, kā arī kohēzijas sekmēšanai. Viens no **Prasmju savienības**¹¹ mērķiem ir nodrošināt prasmju pilnveides un pārkvalifikācijas iespējas, cita starpā izveidojot un ieviešot **individuālos mācību kontus**. Komisija izstrādās **Prasmju garantijas** izmēģinājuma projektu. Darba ņēmējiem, kuri iesaistīti pārstrukturēšanas procesos vai kam draud bezdarbs, šī shēma dos iespēju turpināt karjeru citā uzņēmumā vai citā nozarē. Šajā kontekstā un lai veicinātu rūpniecības pielāgošanos, kas saistīta ar ražošanas procesu un produktu dekarbonizāciju, papildus jau esošajām atbalsta iespējām **Eiropas Sociālais fonds Plus (ESF+) tiek grozīts ar atsevišķu tiesību akta priekšlikumu**, lai atvieglotu prasmju apguvi, darbvietu saglabāšanu un darbvietu radīšanu visā šajā procesā, nodrošinot elastību īstenošanā.

Lai vēl vairāk palielinātu ES pamatprogrammas **InvestEU sviras efektu** nolūkā veicināt investīcijas kritiski svarīgās nozarēs un vēl vairāk izmantot pārvietošanas iespējas, kas jau paredzētas tiesību aktos, **Komisija ierosina darīt iespējamu līdzekļu pārvietošanu no ERAF un Kohēzijas fonda uz InvestEU** dalībvalstu nodaļījumiem, lai īstenotu jaunu **InvestEU** finanšu instrumentu kohēzijas politikas mērķu sasniegšanai, kā paredzēts priekšlikumā par **InvestEU** regulas¹² grozījumiem.

Turklāt apstiprinātā **IPCEI** tieši iekļautu projektu īstenošana var kavēties, ja dalībvalstis izvēlas šādus projektus finansēt no kohēzijas fondiem. Pieteikšanās procedūra ERAF finansējuma saņemšanai, jo īpaši uzaicinājumu iesniegt priekšlikumus organizēšana un piedāvājumu iesniegšana šādos konkursos, papildina **IPCEI** projektu atlases procedūru (kas ietver arī atklātus uzaicinājumus), ko organizē valsts līmenī, lai atlasītu valsts atbalsta saņēmējus saskaņā ar LESD 107. panta 3. punkta b) apakšpunktu. Tāpēc tiek ierosināts, ka dalībvalstīm saskaņā ar valsts atbalsta noteikumiem ir atļauts piešķirt atbalstu no ERAF un ESF+ projektiem, kas tieši iesaistīti **IPCEI**, ko Komisija apstiprinājusi saskaņā ar LESD 107. panta 3. punkta b) apakšpunktu un Paziņojumu C(2021) 8481.

Papildus tam, kas kļūst iespējams ar tiesību aktu izmaiņām, **Komisija aicina dalībvalstis un reģionus**, veicot pārplānošanu saskaņā ar vidusposma pārskatīšanu:

- **palielināt atbalstu STEP** papildus 6 miljardu EUR kohēzijas finansējumam, kas jau pārvirzīts investīcijām Eiropas stratēģiskajās nozarēs un tehnoloģijās;

---

¹¹ COM(2025) 90 final.

¹² COM(2025) 82 final.

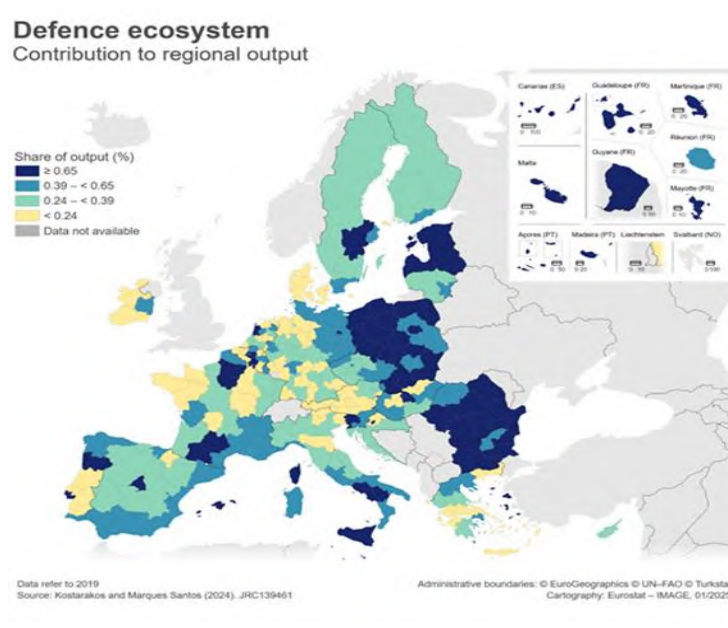
- **selektīvāk piešķirt atbalstu uzņēmumiem.** Ja finansējums MVU ir pārāk plaši sadalīts, tā ietekme var mazināties. Lielāka selektivitāte ļauj labāk atbalstīt reģionālās ekonomikas modernizāciju un dažādošanu, sasaistot, piemēram, atbalstu MVU daudzsološās rūpniecības nozarēs ar ieguldījumiem pētniecībā un inovācijā, digitālo tehnoloģiju ieviešanu, stiprinot vietējās kopas un ES vērtības ķēžu vietējās daļas, kas veicina aprītes procesus, vai labāk izmantojot novatorisku publisko iepirkumu;
- **koncentrēties uz revolucionāriem, inovatīviem uzņēmumiem,** lai varētu panākt inovācijas izplatīšanos, progresīvas dekarbonizētas ražošanas spējas, tīras tehnoloģijas, MI ieviešanu, palīdzot tiem uzņēmumiem, kas sniedz ieguldījumu Eiropas stratēģiskajās nozarēs un vērtības ķēdēs, piemēram, mākslīgajā intelektā, pusvadītāju un kvantu tehnoloģijās, progresīvos materiālos, dekarbonizācijā, biotehnoloģijās, aizsardzības vai kosmosa tehnoloģijās. Tam būtu jāietver budžeta pārvietojumu iespēju pilnīga izmantošana un atbalsts izcilības zīmogiem un *STEP* zīmogiem, ko piešķirusi Eiropas Inovācijas padome, kura šajās jomās atlasa jaunuzņēmumus un MVU ar augstu potenciālu;
- **pastiprināt atbalstu digitālajām spējām,** piemēram, mākslīgajam intelektam, mākoņdatošanai un gigarūpnīcām, lai uzņēmumi varētu piekļūt progresīvai pakalpojumu infrastruktūrai, kas vajadzīga inovācijai un konkurētspējai;
- **atzīt un stiprināt lielo uzņēmumu nozīmi** reģionālajā attīstībā, jo tie virza pētniecību, inovāciju, zināšanas un tehnoloģiju nodošanu citiem uzņēmumiem to vērtības ķēdē;
- **nodrošināt finansējumu stratēģiskiem projektiem, kas atlasīti saskaņā ar citiem ES instrumentiem,** kuriem nav pietiekama finansējuma, lai visus šos projektus atbalstītu, un ja šādus projektus var iekļaut kohēzijas politikas programmās, kad tie ir pietiekami nobrieduši, lai nodrošinātu realizēšanu politikas īstenošanas laikā, un ja tie dod ieguldījumu valsts un/vai reģiona rūpniecības stratēģijā. Tas attiecas, piemēram, uz projektiem, kas atlasīti Inovāciju fonda ietvaros, vai svarīgiem projektiem visas Eiropas interesēs (*IPCEI*), vai stratēģiskiem projektiem saskaņā ar Kritiski svarīgo izejvielu aktu, Kritiski svarīgo zāļu aktu un Neto nulles emisiju industrijas aktu. Dalībvalstīm un reģioniem būtu jācenšas vienkāršot un paātrināt finansēšanas procedūras saskaņā ar kohēzijas noteikumiem attiecībā uz projektiem, kuriem jau ir veiktas stingras novērtēšanas procedūras;
- atbalstīt inovatīvu MVU kļūšanu par **maziem vidējas kapitalizācijas uzņēmumiem;**
- gādāt par to, lai investīcijas, ko nodrošina ar kohēzijas finansējumu, **palielina klimatnoturību,** arī saskaņā ar sagatavotības savienības stratēģiju un integrētas sagatavotības un drošības koncepciju, kas būtu jāiekļauj visās ES politikas jomās.

Aizsardzība un drošība

Jaunā ģeopolitiskā vide prasa īpašu uzmanību pievērst mūsu ekonomikas noturībai, sagatavotībai un aizsardzības spējām, kā arī atkarību mazināšanai. Eiropas Savienībai tagad ir jāpieņem būtiski lēmumi, lai palielinātu atbalstu tās aizsardzības spēju attīstībai un ES aizsardzības rūpniecības konkurētspējai. Šie centieni ļaus Savienībai steidzami atbalstīt Ukrainu, vienlaikus nodrošinot kontinenta ilgtermiņa drošību.

Komisija ir ierosinājusi Eiropadomei tūlītēju atbildes pasākumu – plānu *ReArm Europe*¹³, – kas nākamo četru gadu laikā investīcijām aizsardzības jomā varētu nodrošināt vismaz 800 miljardus EUR, tajā skaitā tādu izdevumu segšanai, ko finansē ar 150 miljardiem EUR no *SAFE*. Kopā ar šiem instrumentiem Savienības budžets var vēl vairāk veicināt šo kopīgo centienu īstenošanu. Šajā sakarā Komisija paziņoja, ka nāks klajā ar priekšlikumiem, kā padarīt esošos ES instrumentus elastīgākus, lai varētu veikt lielākas investīcijas aizsardzības jomā.

No kohēzijas politikas jau tiek **finansētas ar drošību un aizsardzību saistītas investīcijas, kas veicina reģionālo attīstību**. Šīs investīcijas atbalsta divējāda lietojuma tehnoloģijas un infrastruktūru, lai uzlabotu militāro mobilitāti, kā arī aizsardzības rūpniecību kā tādu, finansējot inovāciju militāro tehnoloģiju jomā, ražošanas jaudas palielināšanu un piegādes ķēdes infrastruktūru, kā arī projektus, kuru mērķis ir novērst energoapgādes sastrēgumposmus, un energoapgādes infrastruktūras projektus¹⁴. Aizsardzības rūpniecība bieži vien rada pētniecības, izstrādes un rūpniecības ekosistēmas, kas nāk par labu Eiropas reģioniem un kopienām. Politikas teritoriālais fokuss ir īpaši būtisks, lai veicinātu reģionālo sinerģiju un saskaņotību ar vietējām stiprajām pusēm, tā reaģējot uz ļoti daudzveidīgu Eiropas aizsardzības ekosistēmu.

Valsts, reģionālās un vietējās iestādes var **brīvprātīgi izmantot kohēzijas politikas vidusposma pārskatīšanu, lai pašreizējo programmu ietvaros piešķirtu līdzekļus** jaunām prioritātēm, arī aizsardzības spēju stiprināšanai. Saskaņā ar Eiropadomes 2025. gada 6. marta secinājumiem, lai nodrošinātu papildu iespējas un stimulus dalībvalstīm, kuras vēlas ieguldīt savās aizsardzības spējās saskaņā ar kohēzijas politikas mērķiem, **Komisija ierosina noteikt divus jaunus konkrētus mērķus** pašreizējā Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF) un

¹³ Kopīgā Baltā grāmata par Eiropas aizsardzības gatavību 2030 (JOIN(2025) 120 final).

¹⁴ Kohēzijas fondi arī sniedz ieguldījumu, izmantojot plašu investīciju klāstu ES iekšējā drošībā, tādējādi veicinot visaptverošu un integrētu pieeju drošībai un sagatavotībai.

Kohēzijas fonda atbalsta darbības jomā. Šie konkrētie mērķi arī palīdz austrumu pierobežas reģioniem.

- Pirmais jaunais mērķis ļauj dalībvalstīm savās 2021.–2027. gada programmās saskaņā ar mērķi “Investīcijas nodarbinātībai un izaugsmei” brīvprātīgi **pārplānot summas ražošanas jaudas palielināšanai aizsardzības nozares uzņēmumos bez ierobežojumiem ģeogrāfiskās atrašanās vietas vai uzņēmuma lieluma ziņā**, vienlaikus nodrošinot, ka tiek pilnībā ievēroti valsts atbalsta noteikumi, kas joprojām ir piemērojami. Tas stiprinās Eiropas vispārējās aizsardzības un sagatavotības spējas saskaņā ar kohēzijas politikas vispārējiem mērķiem samazināt ekonomiskās, teritoriālās un sociālās atšķirības visā ES.
- Otrais jaunais konkrētais mērķis, kas saistīts ar aizsardzību, palīdz **veidot noturīgu aizsardzības vai divējāda lietojuma infrastruktūru, lai veicinātu militāro mobilitāti Savienībā**.

Ņemot vērā Eiropadomes aicinājumu paātrināt finansējuma mobilizāciju investīcijām Savienības aizsardzībā, **Komisija ierosina, ka tām investīcijām šajā prioritātē, kuras tiek sekmētas ar pārdali, 2026. gadā nosaka priekšfinansējumu 30 % apmērā un ES līdzfinansējuma likmi 100 %.**

Lai aizsardzības spējas būtu efektīvas, ļoti svarīgas ir pareizas prasmes. Prasmju savienība nosaka darbības, kuru mērķis ir novērst prasmju trūkumu un nepietiekamību Eiropā; jo īpaši tās Prasmju pilnveides pakts ir izveidojis plaša mēroga partnerību aizsardzības ekosistēmas jomā¹⁵. Ar prasmju prognozēšanu Prasmju savienība atbalsta kolektīvās prognozes par prasmju trūkumu, ar ko Eiropa saskarsies, ņemot vērā rūpniecības prasmju vajadzības un demogrāfiskās prasmju prognozes nākamajiem 5–10 gadiem. Tās mērķis ir uzlabot prasmju pilnveides un pārkvalifikācijas programmas, lai tās padarītu pievilcīgākas, labāk iesaistot un pilnveidojot talantīgus darbiniekus un uzlabojot kvalificētu personu noturēšanu darbvietā. Šajā kontekstā ESF+ arī veicinās prasmju attīstību aizsardzības rūpniecībā, nodrošinot lielāku elastību īstenošanā, **ESF+ regulā iekļaujot trešo jauno prioritāti, kas ierosināta atsevišķā tiesību akta priekšlikumā.** Lai to atbalstītu, ESF+ mobilizē visus pieejamos instrumentus, tostarp sniedzot atbalstu profesionālajai izglītībai un apmācībai (PIA) un mūžizglītībai.

Turklāt Komisija gaidāmajā tiesību akta priekšlikumā ierosinās grozīt STEP regulu un saistītos tiesību aktus, kas aptver vairākas ES programmas, lai pievienotu ceturto STEP nozari, kas vērsta uz aizsardzību un ko varētu atbalstīt no esošajiem ES instrumentiem, jo īpaši no pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa” un programmas “Digitālā Eiropa”.

Visbeidzot, dalībvalstis tiek arī mudinātas **izmantot pašreizējā tiesiskajā regulējumā paredzēto iespēju brīvprātīgi pārvietot tām dalītā pārvaldībā piešķirtos resursus uz tieši pārvaldītām programmām ar aizsardzības un drošības mērķiem.** Šajā sakarā pārvietojumi uz Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumenta (EISI) militārās mobilitātes daļu nodrošinātu koordinētu intervenci militārās mobilitātes koridoros, kas uzsvērti Baltajā grāmatā par aizsardzību. EISI regula tiks grozīta, lai iekļautu tās pašas labvēlīgās priekšfinansējuma un līdzfinansējuma likmes.

---

¹⁵ https://pact-for-skills.ec.europa.eu/about/industrial-ecosystems-and-partnerships/aerospace-and-defence_lv.

Cenas ziņā pieejami mājokļi

Mājoklis nav tikai pamatvajadzība – tā ir viena no pamattiesībām. Komisijas priekšsēdētāja Urzula fon der Leiena savās politikas pamatnostādnēs 2024.–2029. gadam uzsvēra, ka “mums steigšus jārisina mājokļu krīze, ar kuru saskaras miljoniem ģimeņu un jauniešu”, un ka pastāv ievērojama un pieaugoša investīciju nepietiekamība sociālos un cenas ziņā pieejamos mājokļos. Tas ir būtiski, lai atbalstītu cilvēkus, stiprinātu mūsu sabiedrību un sociālo modeli, vienlaikus veicinot Eiropas konkurētspēju un aizsargājot mūsu demokrātiju.

Kopš finanšu krīzes beigām pieprasījums pēc mājokļiem ir palielinājies, savukārt jaunu un atjaunotu mājokļu piedāvājums nav tikpat ātri pieaudzis. Tā rezultātā ir ievērojami palielinājušās gan mājokļu cenas, gan īres maksa kopumā, bet dažos reģionos un pilsētās šī problēma ir vēl akūtāka. Tajā pašā laikā algas nav palielinājušās tikpat lielā mērā kā mājokļa izmaksas. Šī nevienmērīgā attīstība ir radījusi arvien lielāku plaisu starp cenas ziņā pieejamu mājokļu pieejamību un iedzīvotāju vajadzībām¹⁶.

Lai gan problēmas nopietnība dažādās valstīs un reģionos atšķiras, tās ietekme ir plaši izplatīta. Augstas mājokļa izmaksas liek daudzām mājsaimniecībām vēltīt nesamērīgu savu ienākumu daļu īres vai hipotēkas izmaksu segšanai, atstājot mazāk līdzekļu citām vajadzībām, piemēram, pārtikai, veselības aprūpei un izglītībai, un pastāv risks nonākt nabadzībā. 2023. gadā trešdaļa mājsaimniecību, kuras ir pakļautas nabadzības riskam, 40 % vai vairāk procentu no mājsaimniecības izmantojamajiem ienākumiem tērēja mājoklim. Turklāt saskaņotas darbības, kuru mērķis ir radīt cenas ziņā pieejamākus un ilgtspējīgākus mājokļus, arī palīdzēs cilvēkiem, kuri saskaras ar nopietno enerģētiskās nabadzības situāciju. 2023. gadā 10,6 % eiropiešu nespēja uzturēt mājokli pietiekami siltu. Vienlaikus cilvēkiem ir arī vajadzīgs klimatnoturīgs mājoklis.

Cenas ziņā pieejamu mājokļu trūkums rada nopietnas grūtības arvien lielākam skaitam mājsaimniecību, taču tam ir arī konkurētspējas aspekts. Patiešām, dažos apgabalos Eiropas uzņēmumiem ir problēmas piesaistīt darbaspēku, jo mājokļu un dzīves izmaksas šajos apgabalos ir nesamērīgi augstas salīdzinājumā ar ienākumiem.

Augstās cenas arī rada spiedienu uz sabiedriskajiem pakalpojumiem dažās pilsētās, jo ir grūti piesaistīt svarīgākos publiskā sektora darbiniekus (skolotājus, medmāsas, policijas darbiniekus u. c.). Cenas ziņā pieejamu mājokļu trūkums varētu radīt plašāku sociālo ietekmi, piemēram, liegt jauniem pāriem uzsākt kopdzīvi un veidot ģimeni vai likt potenciālajiem studentiem, kuriem trūkst cenas ziņā pieejamu studentu kopmītnu iespēju, izvēlēties alternatīvus karjeras ceļus. Lai palīdzētu dalībvalstīm risināt šīs problēmas, politikas pamatnostādnēs tika ierosināta koordinēta pieeja, kas jāizklāsta “**Eiropas cenas ziņā pieejamu mājokļu plānā**”. Eiropas Parlaments 2025. gada janvārī izveidoja Īpašo komiteju mājokļu krīzes risināšanai Eiropas Savienībā, kuras mērķis ir izpētīt mājokļu krīzes pamatcēloņus un nākt klajā ar politikas ieteikumiem par iespējamiem risinājumiem, kas jāizstrādā ES līmenī. Šie ieteikumi tiks ņemti vērā, izstrādājot Eiropas cenas ziņā pieejamu mājokļu plānu.

---

¹⁶ https://unece.org/sites/default/files/2025-02/ECE-HBP-225_Housing%20Affordability_E_web.pdf.

Šīs visaptverošās iniciatīvas ietvaros Komisija apņēmās **dot dalībvalstīm iespēju divkāršot plānotās kohēzijas politikas investīcijas cenas ziņā pieejamos mājokļos**. Kohēzijas politika jau palīdz uzlabot ES mājokļu nozari, 2021.–2027. gada plānošanas periodā nodrošinot 7,5 miljardus EUR, jo īpaši energoefektīvām un resursefektīvām ēkām un sociālajiem mājokļiem, un vairāk nekā puse no piešķiruma jau ir piešķirta projektiem. Ņemot vērā vajadzību apmēru un steidzamību un to, ka dalībvalstis līdz šim ir lielā mērā izmantojušas atbalstu, **centieni divkāršot kohēzijas politikas atbalstu cenas ziņā pieejamiem mājokļiem jāsāk ar vidusposma pārskatīšanu**.

Attiecīgi **Komisija ierosina izmaiņas tiesību aktos, lai novērstu pieaugošo investīciju nepietiekamību, paplašinot dalībvalstu iespējas 2021.–2027. gada programmās pārplānot investīcijas, novirzot tās piekļuves cenas ziņā pieejamiem mājokļiem veicināšanai**. Jaunā Eiropas “Bauhaus” investīcijām būtu pilnībā jāizmanto šīs jaunās iespējas.

Attiecīgie papildu konkrētie mērķi, kas saistīti ar cenas ziņā pieejamiem mājokļiem, tiks iekļauti trīs politikas mērķos, tādējādi nodrošinot elastību dalībvalstīm un reģioniem atkarībā no to plānošanas struktūras un uzsvāra uz intervenci mājokļu jomā.

Lai nodrošinātu pienācīgu stimulu dalībvalstīm palielināt finansējumu cenas ziņā pieejamiem mājokļiem pieejamo kohēzijas fondu piešķirumu ietvaros, **Komisija ierosina priekšfinansējumu investīcijām, kas pārdalītas par labu šai prioritātes jomai, 2026. gadā palielināt līdz 30 % un tām piemērot palielinātu ES līdzfinansējuma likmi 100 % apmērā**.

Komisijas dienesti kopā ar Eiropas Investīciju banku (EIB) ir arī sagatavojuši finanšu parauginstrumentu kohēzijas politikas finansējuma apvienošanai ar EIB un citu starptautisko finanšu iestāžu, valsts attīstību veicinošu banku un komercbanku resursiem, lai atbalstītu investīcijas cenas ziņā pieejamos mājokļos. Šis finanšu parauginstruments var būtiski palielināt kohēzijas politikas resursu ietekmi uz cenas ziņā pieejamu mājokļu piedāvājumu, piesaistot privāto un koncesijas finansējumu un sniedzot papildu stimulu valsts un reģionālajām iestādēm palīdzēt sasniegt mērķi 2021.–2027. gada plānošanas periodā divkāršot kohēzijas politikas ieguldījumu cenas ziņā pieejamos mājokļos.

Kopumā **Komisija mudina dalībvalstis un reģionus**, veicot pārplānošanu saskaņā ar vidusposma pārskatīšanu:

- **divkāršot finansējumu, kas programmās piešķirts cenas ziņā pieejamiem mājokļiem 2021.–2027. gada ciklā;**
- **piesaistīt šādu finansējumu, izmantojot finanšu instrumentus, arī gaidāmo Eiropas investīciju platformu cenas ziņā pieejamiem un ilgtspējīgiem mājokļiem;**
- **paātrināt un racionalizēt atļauju piešķiršanas un plānošanas noteikumus vietējā un pilsētu līmenī, lai paātrinātu īstenošanu un nodrošinātu, ka investīcijas var ātri dot rezultātus, kas tad sniedz ilgtspējīgus ilgtermiņa ieguvumus, piemēram, īrniekiem ar zemiem ienākumiem un pirmreizējiem pircējiem vai studentiem, kas dzīvo studentu mājokļos;**
- **atbalstīt mājokļu projektus, kas atbilst Jaunajam Eiropas “Bauhaus”.**

Ūdensapgādes noturība

Ūdens ir būtisks resurss mūsu pārtikas, enerģētikas un ekonomikas sistēmu drošībai, tomēr gan ES, gan pasaules līmenī ūdens resursi ir pakļauti aizvien lielākam spiedienam, ko rada piesārņojums, bioloģiskās daudzveidības zudums un klimata pārmaiņas, kas jau tagad ietekmē ūdens resursus.

Ūdens un jūras ekosistēmu aizsardzība un atjaunošana ir būtiska, lai nodrošinātu ūdens kvalitāti un daudzumu. Veselīgas ūdens ekosistēmas, zaļā, zilā un pelēkā ūdens infrastruktūra un ūdens apsaimniekošanas sistēmas ir kritiski svarīga infrastruktūra, un tās ir ārkārtīgi svarīgas arī mūsu konkurētspējai, dzīves kvalitātei, drošībai un aizsardzības spējām, kā tas ir enerģētikas infrastruktūras gadījumā. Mūsu ūdens sistēmas ir pakļautas biežāku un smagāku plūdu un sausuma, kā arī ļaunprātīgu uzbrukumu, to vidū kibernetisku uzbrukumu, riskam. Efektīvas ūdens infrastruktūras trūkums un nepietiekama ūdensapgādes noturība var apdraudēt ES nodrošinātību ar pārtiku un pārtikas ražošanu. ES ir jāaizsargā šīs ekosistēmas un infrastruktūra, palielinot investīcijas, kā arī jāraugās uz ūdensapgādi un infrastruktūru kā līdzekli, kas nodrošina mūsu iedzīvotājiem un sabiedrībai piekļuvi ūdenim un tā piegādi jebkādos apstākļos.

ES ir izveidojusi stingru tiesisko regulējumu ilgtspējīgai un drošai ūdens apsaimniekošanai, taču ir būtiski panākt turpmāku progresu īstenošanā, un steidzami ir vajadzīga izlēmīgāka rīcība. Ūdensapgādes noturība prasa pāreju no reaģējošas krīzes pārvaldības uz aktīvu, uz risku balstītu pārvaldību un lielāku sagatavotību.

2021.–2027. gada periodā gandrīz 13 miljardi EUR no kohēzijas politikas programmām tiek ieguldīti ūdensapgādes pakalpojumos un uzlabotā notekūdeņu savākšanā un attīrīšanā. Tomēr, lai nodrošinātu pietiekamu progresu, ir vajadzīgi papildu publiskā un privātā sektora centieni.

Tāpēc, lai pienācīgi uzsvērtu, cik svarīgas ir mērķtiecīgas investīcijas ūdensapgādes noturībā, **Komisija ierosina iekļaut konkrētu mērķi, kas saistīts ar drošas piekļuves ūdenim, ilgtspējīgas ūdens resursu apsaimniekošanas un ūdensapgādes noturības veicināšanu.**

Lai nodrošinātu pienācīgu stimulu dalībvalstīm palielināt finansējumu ūdensapgādes noturībai pieejamo kohēzijas fondu piešķirumu ietvaros, **Komisija ierosina, ka priekšfinansējumu šādām investīcijām šajā prioritātē, ko atbalsta ar pārdali, 2026. gadā palielina līdz 30 % un ka minētajām investīcijām piemēro palielinātu ES līdzfinansējuma likmi 100 % apmērā.**

Turklāt **Komisija mudina dalībvalstis un reģionus**, veicot pārplānošanu saskaņā ar vidusposma pārskatīšanu:

- **veidot ūdensapgādes ziņā noturīgu sabiedrību**, aktīvāk atjaunojot ūdensobjektus, ieviešot dabā balstītus risinājumus, lai samazinātu plūdu risku un palielinātu ekosistēmu spēju uzglabāt ūdeni, uzlabojot ūdens ieguves kontroli un ūdens izmantošanas efektivitāti, palielinot ūdens infrastruktūras digitalizāciju un ūdens atkalizmantošanu, mazinot sausuma un pārtuksnešošanās ietekmi, kā arī (kiber)drošības risku, samazinot piesārņojumu, arī panākot atbilstību ES *acquis* ūdens resursu jomā, kas ietver Komunālo notekūdeņu attīrīšanas direktīvu.

Enerģētikas pārkārtošana

Vēl viena joma, kurā kohēzijas politikas investīcijas veicina ES prioritāšu īstenošanu, ir klimatrīcība un klimatiskā pārkārtošanās, kurā politikas ietvaros iegulda vairāk nekā 110 miljardus EUR.

Konkurētspējas kompasā, tīras rūpniecības kursā un Lētākas enerģijas rīcības plānā Komisija nāca klajā ar konkrētu ceļu, kā Eiropai atgūt savu konkurētspēju un nodrošināt ilgtspējīgu labklājību, kā izaugsmes virzītājspēkus nosakot dekarbonizāciju un apritīgumu.

Kohēzijas fondi jau tagad var atbalstīt investīcijas klimata mērķu sasniegšanā, taču centieni būtu vēl vairāk jāpaātrina, lai nodrošinātu, ka dekarbonizācija ir Eiropas rūpniecības izaugsmes un Eiropas iedzīvotāju labklājības virzītājspēks. Ņemot vērā ievērojamās investīciju vajadzības saistībā ar pāreju uz tīru enerģiju, dalībvalstīm ir jāturpina investēt pārejas procesā atbilstoši pašreizējiem klimata izdevumu mērķrādītājiem.

Ievērojams atbalsts tiek sniegts projektiem tādās jomās kā energoefektivitāte, atjaunīgā enerģija, pilsētu transporta infrastruktūra un investīcijas dzelzceļā, kas tieši palīdzēs samazināt emisijas ES. No kohēzijas politikas, piemēram, 24 miljardi EUR tiek ieguldīti energoefektivitātē, tostarp ievērojama šīs summas daļa mājokļu nozarē.

Investīcijas tīros, cenas ziņā pieejamos enerģijas avotos un investīcijas efektīvākā enerģijas izmantošanā ir būtiskas pārejai uz dekarbonizētu ekonomiku un Eiropas spējai konkurēt pasaules mērogā, jo enerģijas cena būtiski ietekmē rūpniecības izmaksas. 2021.–2027. gada programmās jau ir plānotas vairāk nekā 15 miljardus EUR lielas investīcijas.

Lai to īstenotu un lai paātrinātu rūpniecības dekarbonizāciju, kas nepieciešama ES klimata mērķu sasniegšanai, **Komisija ierosina paplašināt ERAF atbalsta darbības jomu, attiecinot to arī uz dekarbonizācijas projektiem.** Tas ir īpaši svarīgi projektiem, kas atlasīti Inovāciju fonda ietvaros, kurš izveidots ar emisijas kvotu tirdzniecības sistēmu (ETS), un kam piešķirts “suverenitātes zīmogs”.

Lai pienācīgi uzsvērtu, cik svarīgas ir mērķtiecīgas investīcijas enerģētiskās drošības uzlabošanā un enerģētikas pārkārtošanas paātrināšanā, kā arī lai veicinātu tīru mobilitāti, **Komisija ierosina iekļaut konkrētu mērķi, kas saistīts ar enerģijas starpsavienotāju un saistītās pārvades infrastruktūras veicināšanu un uzlādes infrastruktūras izvēšanu** no ERAF un Kohēzijas fonda līdzekļiem.

Komisija ierosina, ka priekšfinansējumu šādām investīcijām šajā prioritātē, ko atbalsta ar pārdali, 2026. gadā palielina līdz 30 % un ka minētajām investīcijām piemēro palielinātu ES līdzfinansējuma likmi 100 % apmērā.

Šie pastiprinātie investīciju centieni ļaus energoietilpīgām nozarēm piekļūt stabilākiem un daudzveidīgākiem enerģijas avotiem mazāk sadrumstalotā iekšējā enerģijas tirgū, tādējādi veicinot to ilgtspēju un konkurētspēju. Turklāt ERAF atbalsta paplašināšana, iekļaujot dekarbonizācijas projektus, ļaus energoietilpīgām nozarēm par prioritāti noteikt lielas ietekmes inovācijas, kas atbilst ES klimata mērķiem. Attiecībā uz uzlādes infrastruktūru atbalsts papildinās Alternatīvo degvielu infrastruktūras instrumentu, kas izveidots saskaņā ar Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumentu.

Komisija mudina dalībvalstis un reģionus, veicot pārplānošanu saskaņā ar vidusposma pārskatīšanu:

- **palielināt atbalstu tīrām tehnoloģijām un pārejai uz tīru enerģiju, lai paātrinātu tīras enerģijas ieviešanu un ražošanu.** Svarīgs elements šajā ziņā ir elektrotīklu, starpsavienojumu un enerģijas uzkrāšanas iekārtu modernizācija, kas vajadzīga, lai nodrošinātu patiesu enerģētikas savienību, kā arī elektrotransportlīdzekļu uzlādes punktu izklieide, kas ir svarīga prioritāte saskaņā ar rūpniecības politikas rīcības plānu autobūves nozarei. Kohēzijas politikas 2021.–2027. gada programmās gandrīz 9 miljardi EUR ir atvēlēti tīrām tehnoloģijām, un vairāk nekā trešdaļa no šīs summas jau ir piešķirta projektiem;
- **atbalstīt ražošanas procesu un produktu dekarbonizāciju, jo īpaši reģionos ar energoietilpīgām nozarēm,** atbalstot industriālo pārkārtošanos, izmantojot dažādus kohēzijas instrumentus, to vidū Taisnīgas pārkārtošanās fondu. Tas jo īpaši attiecas uz nozarēm, kurām piemēro ES ETS, un arī uz tādām nozarēm kā autobūves nozare, kurās notiek būtiskas rūpnieciskas pārmaiņas;
- **nodrošināt lielākas investīcijas ar klimatu saistītu katastrofu sagatavotībā,** pielāgošanās tām un to seku mazināšanā, pamatojoties arī uz *RESTORE* priekšlikumu un principu “atjaunot uzlabojot”;
- **veicināt tīras rūpniecības kursu,** piemēram, sekmējot pirmtirgu attīstību ES, novirzot resursus uz riska mazināšanu un udeņraža ražošanas ieviešanas paātrināšanu ES, kā arī **veicināt Lētākas enerģijas rīcības plāna īstenošanu,** sniedzot atbalstu energokopienų pabeigšanai, ES elektrotīklu un starpsavienojumu modernizācijai, atbalstot ārpus objekta veiktas būvniecības vai energoefektivitātes pasākumu izstrādi mājokļos, uzņēmumos un publiskajā infrastruktūrā, jo pieprasījuma pēc enerģijas samazināšana ir būtisks cenas ziņā pieejamu mājokļu un rūpniecības konkurētspējas veicinātājs;
- **pastiprināt atbalstu kolektīvām un iedzīvotāju virzītām darbībām enerģētikas jomā,** piemēram, energokopienų izveidei, palielinot administratīvās spējas sniegt tehniskas un finansiālas konsultācijas.

Austrumu pierobežas reģioni

ES austrumu pierobežas reģioni, kas robežojas ar **Krieviju, Baltkrieviju un Ukrainu,** saskaras ar divējādu izaicinājumu – uzlabot drošību, vienlaikus atdzīvinot to ekonomiku, kas ir tikusi tieši vai netieši negatīvi ietekmēta Krievijas agresijas kara pret Ukrainu rezultātā.

Līdz ar vidusposma pārskatīšanu attiecīgo programmu kohēzijas politikas resursus var pārdaļīt, lai palielinātu investīcijas aizsardzībā un plašākas ekonomikas konkurētspējā nolūkā veicināt to atveseļošanu.

Lai stiprinātu stimulus paātrināt investīcijas šajos reģionos, **Komisija ierosina, lai programmās, kas aptver reģionus pie Savienības austrumu robežas, varētu izmantot:**

- 100 % līdzfinansējuma likmi;
- papildu priekšfinansējumu 9,5 % apmērā no kopējā programmas piešķirtuma 2026. gadā;
- priekšfinansējuma likmi 30 % apmērā 2026. gadā summām, kas pārdaļītas vidusposma pārskatīšanas jaunajām prioritātēm (*STEP*, aizsardzība, mājokļi, ūdensapgādes noturība un enerģētikas pārkārtošana).

Šos stimulus piemēro tikai tad, ja pārdales apjoms šīm jaunajām prioritātēm atbilst vismaz 15 % no kopējā programmas piešķiruma. Tas neattiecas uz to dalībvalstu valsts programmām, kurām ir gan valsts, gan reģionālas programmas.

Labklājības veicināšana un tiesības palikt visās teritorijās, izstrādājot katrai vietai pielāgotu politiku

Mainīgajai sociālekonomiskajai un ģeopolitiskajai videi ir ļoti asimetriska ietekme uz dalībvalstīm un reģioniem atkarībā no to ekonomiskās specializācijas, ģeogrāfiskās situācijas un demogrāfiskās struktūras.

Daudzi Eiropas reģioni saskaras ar problēmām, kas saistītas ar **izaugsmes** un labklājības **stagnāciju vai samazināšanos**, kas ietekmē vietējo pakalpojumu kvalitāti un iespējas iedzīvotājiem. Komisijai un dalībvalstīm kopā būtu jācenšas panākt, lai visiem iedzīvotājiem būtu faktiskas **tiesības palikt vietā**, ko viņi sauc par mājām, nodrošinot labu darbvietu pieejamību un piekļuvi sabiedriskajiem pamatpakalpojumiem, piemēram, izglītībai un veselības aprūpei. Tas ir īpaši svarīgi **neurbanizētās teritorijās** (lauku, iekšējās un attālās teritorijās) un teritorijās, kas atzītas par tādām, kas nonākušas talantu izaugsmes strupceļā¹⁷. Šajā sakarā labāka papildināmība starp kohēzijas politikas programmām un **LEADER** iniciatīvu KLP ietvaros, kā arī ilgtspējīga tūrisma veicināšanas darbībām palīdzētu vietējām kopienām rast vietējus risinājumus, kā uzsvērts arī nesenajā redzējumā par lauksaimniecības un pārtikas nozari. Pasākumi sekmētu attīstību ne tikai lauksaimniecībā un zivsaimniecībā, bet arī citas darījumdarbības un ekonomiskās iespējas, vienlaikus pārvaldot migrācijas plūsmas, lai arī cīnītos pret depopulāciju.

Pilsētu teritorijās ir savas problēmas, kas saistītas ar cenas ziņā pieejamiem mājokļiem, sabiedrības integrāciju, sastrēgumiem un piesārņojumu. No kopējās kohēzijas politikas 24 miljardi EUR ir investēti **pilsētu attīstībā**, un pilsētas ir dekarbonizācijas centienu avangardā. Pilsētu un pilsētu–lauku saikņu loma būtu labāk jāizmanto, lai veicinātu līdzsvarotu reģionālo attīstību, un šogad **Komisija nāks klajā ar vērienīgu programmu pilsētām**.

Atzīstot pilsētu svarīgo nozīmi ES mērķu sasniegšanā, vietējo problēmu risināšanā un pilsētu un lauku saikņu stiprināšanā, lai veicinātu līdzsvarotu reģionālo attīstību, **Komisija ierosina stiprināt Eiropas pilsētiniiciatīvu, ieviešot iespēju pārvietot līdzekļus no ERAF uz Eiropas pilsētiniiciatīvu**. Šādas summas atbalstītu darbības to dalībvalstu labā, kuras uzsāk pārvietošanu. **Komisija arī ierosina izveidot Eiropas pilsētiniiciatīvas izcilības zīmogu**, tādējādi ļaujot kohēzijas politikas programmu atbalstu sniegt Eiropas pilsētiniiciatīvas projektiem, kas atlasīti, bet nevar saņemt finansējumu nepietiekamu resursu dēļ. Dalībvalstīm būtu arī **iespēja pārvietot ERAF līdzekļus no savām programmām**, kas īstenojamas saskaņā ar mērķi “Investīcijas nodarbinātībai un izaugsmei”, **uz instrumentu starpreģionālajām investīcijām inovācijā**, tādējādi nodrošinot lielāku elastību resursu izmantošanā.

Salas un tālākie reģioni saskaras ar īpašām problēmām, kas saistītas ar augstākām izejvielu un enerģijas izmaksām, jo īpaši pēc kara sākuma Ukrainā, papildus ierobežojumiem, ko rada

---

¹⁷ Kā norādīts Paziņojumā par talantu izmantošanu Eiropas reģionos: https://ec.europa.eu/regional_policy/information-sources/publications/communications/2023/harnessing-talent-in-europe-s-regions_lv.

to fiziskais attālums un nošķirtība no kontinentālās daļas, kas ietekmē darba tirgu, transportu un mobilitāti, piekļuvi izejvielām, kā arī energoapgādi. Šī ģeogrāfiskā nošķirtība arī ievērojami apgrūtina šādu teritoriju pāreju uz tīru enerģiju un klimatneitrālu ekonomiku. Turklāt tūrisma radītā sezonālā nodarbinātība bieži vien slēpj pievilcīgu nodarbinātības iespēju trūkumu vietējiem iedzīvotājiem. Visbeidzot, vairākas salas un tālākie reģioni ir cietuši no ekstremālām dabas katastrofām, kuru dēļ ir vajadzīgas ievērojamas investīcijas, ne tikai lai panāktu atveseļošanu pēc katastrofām, bet arī pielāgošanos klimata pārmaiņām un klimatnoturību. Lai palīdzētu salām un tālākajiem reģioniem risināt šīs daudzšķautņainās problēmas, Komisija sāks apspriešanos par salu stratēģijas izstrādi un par atjauninātu stratēģiju tālākajiem reģioniem.

Tāpēc **Komisija mudina dalībvalstis un reģionus**, veicot pārplānošanu saskaņā ar vidusposma pārskatīšanu:

- **stiprināt pilsētu nozīmi daudzu ES mērķu sasniegšanā**, piemēram, pārvietojot līdzekļus, kas stiprina Eiropas pilsētiniiciatīvu, vai palielinot pilsētām paredzētos resursus. Vienlaikus Komisija centīsies veicināt plašas debates saistībā ar pilsētprogrammu par to, kā pilsētas var sniegt ieguldījumu ES prioritāšu īstenošanā;
- **izpildīt savu apņemšanos sniegt ieguldījumu Jaunajā Eiropas “Bauhaus” (NEB)**, kas līdz šim ir īstenota tikai daļēji. Visas dalībvalstis apņēmas sniegt ieguldījumu NEB īstenošanā, izmantojot savas 2021.–2027. gada programmas, un 18 dalībvalstis NEB principu integrēja atlases kritērijos un uzaicinājumos iesniegt projektus. NEB vērtības likumsakarīgi papildina atbalstu cenas ziņā pieejamiem mājokļiem un ilgtspējīgai pilsētu attīstībai, arī pilsētu centru atjaunošanai, kultūras mantojuma renovācijai un zaļās infrastruktūras uzlabošanai.

3. Spēcīgāka pārvalde ar vienkāršākiem, elastīgākiem un efektīvākiem noteikumiem

Lai nodrošinātu, ka kohēzijas politika atbalsta tās mērķu sasniegšanu, tai ir jāizmanto gan valsts pārvaldes, gan privātā sektora spējas īstenot politiku un veikt investīcijas, ko var piesaistīt kohēzijas politikas fondi. Lai to panāktu, ir jārīkojas, lai uzlabotu politikas īstenošanā iesaistīto dalībnieku vispārējās administratīvās spējas, ne tikai spējas, kas saistītas ar kohēzijas politikas īstenošanu; vienlaikus administratīvā sloga samazināšana, īstenojot vienkāršošanu, var paātrināt un atvieglot kohēzijas finansējuma piesaisti.

Reformas un administratīvās spējas

Pieredze liecina, ka valsts pārvaldes iestāžu spēja pārvaldīt ES finansējumu ir priekšnoteikums šo resursu efektīvai un lietderīgai izmantošanai. Ir paveikts daudz – gan ar kohēzijas programmu, ANM un citu Komisijas iniciatīvu tehnisko palīdzību, gan ar īpašām programmām, kuru mērķis ir stiprināt un modernizēt pārvaldes iestādes, kas pārvalda līdzekļus.

Ceļveži ar īpašiem rīcības plāniem visas kohēzijas politikas ekosistēmas administratīvās spējas uzlabošanai tagad tiek īstenoti vai pabeigti 15 dalībvalstīs, jo īpaši tajās pārvaldes iestādēs, kuras laika gaitā ir saskārušās ar problēmām, kas saistītas ar to spēju izmantot ES finansējumu. “Ceļveži administratīvo spēju veidošanai” ir stratēģiski dokumenti, kuri ietver vajadzību un problēmu analīzi, pasākumus to risināšanai un atbildīgos dalībniekus un kuru mērķis ir panākt stratēģiskāku pieeju tehniskajai palīdzībai un spēju veidošanai paredzēto

resursu izmantošanai. Vidusposma pārskatīšana ir iespēja izvērtēt progresu šo stratēģiju īstenošanā, paust skaidru apņemšanos to paātrināt un izveidot piemērotus atbalsta pasākumus, izmantojot tehnisko palīdzību, arī tehniskā atbalsta instrumentu.

Lai palīdzētu valsts pārvaldes iestādēm uzlabot to spējas un efektivitāti, **Komisijas priekšlikumā ir precizēts, ka izmaksas, kas saistītas ar reformu sagatavošanas darbībām, būs attiecināmas, tostarp arī saistībā ar atsevišķām reformām** (t. i., bez investīcijām).

Investīciju paātrināšana, veicot vienkāršošanu un izmantojot elastību

Tajā pašā laikā Komisija apzinās, ka, lai sniegtu dinamiskāku un mērķtiecīgāku atbalstu, ir vajadzīgi turpmāki centieni regulatīvās struktūras vienkāršošanai.

Komisijas galvenās prioritātes ir vienkāršošana un administratīvā sloga mazināšana labuma guvējiem un it īpaši ekonomikas dalībniekiem, piemēram, MVU. Kā paredzēts Konkurētspējas kompāsā, Komisija īsteno vēl nepieredzētus vienkāršošanas centienus, arī kohēzijas politikas ietvaros.

Kopā ar šo paziņojumu **Komisija ar tiesību akta priekšlikumu nāk klajā ar vairākiem vienkāršošanas un elastības pasākumiem šādās jomās:**

- **nodrošināt, ka resursu pārdalīšana ES prioritātēm notiek netraucēti**, atvieglojot pašreizējos noteikumus, kas paredz, ka ievērojama daļa piešķirumu ir jāpiesaista konkrētām prioritārajām jomām. Komisija ierosina ieviest **lielāku elastību tematiskās koncentrācijas prasībās attiecībā uz piešķirumiem jaunajām prioritātēm**¹⁸ un attiecībā uz ieguldījumu klimata jomā aprēķināšanu visā ERAF un Kohēzijas fondā (vienlaikus ievērojot vispārējās prasības);
- lai nodrošinātu, ka sistēmas jaunieviesto investīciju pabeigšanai un maksājumu pieprasīšanai un atlīdzināšanai atbilst paredzētajam mērķim un neattur mērķtiecīgi plānot un modernizēt politiku, **Komisija ierosina piešķirt vienreizēju priekšfinansējumu 5 % apmērā visām programmām, kuras vidusposma pārskatīšanas ietvaros vismaz 15 % no saviem programmu piešķirumiem pārdala investīcijām, kas saistītas ar STEP, aizsardzību, cenas ziņā pieejamiem mājokļiem, ūdensapgādes noturību un enerģētikas pārkārtošanu; kā arī par vienu gadu pagarināt kohēzijas politikas izdevumu attiecināmības beigu datumu šīm programmām**¹⁹;
- lai būtu vieglāk īstenot **Taisnīgas pārkārtošanās fonda atbalstu, tiek atcelti ierobežojumi attiecībā uz tā programmu grozīšanu un darbību:**
  - TPF tiks piemērots **izcilības zīmoga mehānisms**, kas ļaus **vienkāršot atlases procedūru** projektiem, kuri atlasīti saskaņā ar citiem ES instrumentiem, kuriem nav pietiekama finansējuma,

¹⁸ Ņemot vērā būtiskās investīciju vajadzības dekarbonizācijas un konkurētspējas mērķu sasniegšanai, dalībvalstīm ir jāturpina investēt projektos, kas tieši veicina klimatisko un enerģētikas pārkārtošanu saskaņā ar Regulas (ES) 2021/1060 6. pantā noteiktajām prasībām, ko turpinās piemērot, lai saglabātu ar klimatu saistīto investīciju līmeni.

¹⁹ Austrumu pierobežas reģioniem turpina piemērot šā paziņojuma īpašajā iedaļā norādītos stimulus, un tie nav kumulatīvi ar šajā punktā norādītajiem.

- Komisija **pieskaņojas Inovāciju fonda atbalstīto projektu iespējām**, ļaujot veikt investīcijas, kas saistītas ar fosilo degvielu ražošanu, pārstrādi, transportēšanu, izplatīšanu, uzglabāšanu vai sadedzināšanu, **ar nosacījumu, ka šiem projektiem Inovāciju fonda ietvaros tika piešķirts suverenitātes zīmogs**,
- taisnīgas pārkārtošanās plānu **mērķrādītāju grozīšana** būs iespējama visā īstenošanas periodā, vienlaikus saglabājot apņemšanos panākt klimatneitralitāti un pakāpenisku atteikšanos no fosilajām degvielām.

Papildus iepriekš minētajiem tiesību aktu vienkāršošanas pasākumiem **Komisija aicina dalībvalstis un reģionus**, veicot pārplānošanu saskaņā ar vidusposma pārskatīšanu:

- **atvieglot uz sniegumu balstītu mehānismu izmantošanu**, piemēram, noteikumus par vienkāršotu izmaksu iespējām (*SCO*) un finansējumu, kas nav saistīts ar izmaksām (*FNLC*);
- **līdz 2025. gada jūnijam apzināt ANM projektus, kuri pakļauti riskam, ka tie līdz 2026. gada augustam netiks pabeigti, un kurus varētu apsvērt finansējuma saņemšanai no ERAF/KF**. Tādējādi iespējamais vidusposma pārskatīšanas ERAF/KF/TPF programmu grozījumos, kas jāiesniedz, tiklīdz likumdevēji būs pieņēmuši šim paziņojumam pievienoto tiesību akta priekšlikumu, varētu ņemt vērā šos projektus. Projektiem, kas jāfinansē no ERAF/KF/TPF, dalībvalstīm ir jāpieprasa saistīts grozījums savos ANP un jāiekļauj noteikumi, kas nodrošina, ka šādiem projektiem netiek piešķirts dubults finansējums.

Īstenojot šā paziņojuma 2. iedaļā ierosinātās jaunās iespējas par labu uzņēmumiem, dalībvalstīm ir jānodrošina atbilstība piemērojamiem Savienības valsts atbalsta noteikumiem un jānodrošina, ka finansējums ir nepieciešams apzināto vajadzību apmierināšanai un nepārsniedz minimāli nepieciešamo. Šajā kontekstā Komisija ir sākusi sabiedrisko apspriešanu par tīras rūpniecības kursa valsts atbalsta satvara darbības jomu, kas paplašinātu iespējas atbalstīt MVU un uzņēmumus atbalstāmajos apgabalos, kā arī ar konkrētiem nosacījumiem atļaut atbalstu lieliem uzņēmumiem neatbalstāmos apgabalos.

4. Secinājumi

Nākamajā DFS *status quo* nav risinājums. Nākamajā ilgtermiņa budžetā būs jāpievēršas pašlaik pastāvošajiem sarežģījumiem, trūkumiem un neelastībai un maksimāli jāpalielina katra iztērētā euro ietekme, koncentrējoties uz ES prioritātēm un mērķiem tur, kur ES rīcība ir visvairāk nepieciešama.

Tomēr DFS īstenošana sāksies tikai 2028. gadā. Savienība nevar gaidīt. Tai ir jārikojas jau tagad un pēc iespējas labāk un maksimāli jāizmanto pašreizējais finansēšanas cikls. Tā kā kohēzijas politika ir Savienības galvenais investīciju komponents, **ir ļoti svarīgi izmantot vidusposma pārskatīšanas sniegto iespēju, lai politiku modernizētu tā**, ka tajā tiek ņemtas vērā gan pašreizējās, gan jaunās prioritātes, kā arī paātrināt tās īstenošanu, lai pēc iespējas ātrāk panāktu lielāku ietekmi.

Šajā paziņojumā dalībvalstis tiek aicinātas pielāgot savas esošās programmas, lai maksimāli palielinātu kohēzijas politikas ieguldījumu Savienības politiskajās prioritātēs.

Lielākā daļa no kohēzijas politikas atbalstītajām investīcijām joprojām ir saskaņota ar jaunajām ES prioritātēm neatkarīgi no tā, vai tā ir nepieciešamība novērst inovācijas plaisu un stiprināt konkurētspēju, palielināt atbalstu dekarbonizācijai un aprites ekonomikai vai finansēt būtisku infrastruktūru un neto nulles emisiju tehnoloģijas. Tomēr, kā paskaidrots šajā paziņojumā, var darīt vēl vairāk.

Tādās jomās kā konkurētspēja un inovācija, digitālā un zaļā pārkārtošanās, drošība un stratēģiskā autonomija, arī aizsardzība, un labāk pielāgoti politikas pasākumi, tostarp būtisku sabiedrisko pakalpojumu nodrošināšana attālākām vietām, politika var būt selektīvāka, mērķtiecīgāka un ar lielāku Eiropas pievienoto vērtību.

Ir arī ļoti svarīgi vēl vairāk uzlabot kohēzijas principus, lai panāktu lielāku ietekmi un lietderību, izmantojot vienkāršus un elastīgus noteikumus, ievērojot vietējiem apstākļiem atbilstošu pieeju un pielāgotu politiku. Šajos centienos ir svarīgi īstenot partnerības principu ar valsts, reģionālajām un vietējām iestādēm, kur reģioniem un pilsētām ir svarīga loma.

Paziņojumam ir pievienots tiesību akta priekšlikums, kas ļautu jau tagad modernizēt kohēzijas politiku saistībā ar pašreizējām programmām. Lai panāktu vislielāko ietekmi uz kohēzijas politikas lietderību un atbilstību, ņemot vērā pašreizējos ģeopolitiskos apstākļus, likumdevējiem pēc iespējas drīzāk ir jāpieņem tiesību aktu priekšlikumi.

Komisija aicina dalībvalstis, reģionus, vadošās iestādes, kā arī Eiropas Parlamentu un Eiropas Reģionu komiteju konstruktīvi iesaistīties šajā diskusijā, bet dalībvalstis un Eiropas Parlamentu – paātrināt likumdošanas darbu, lai nodrošinātu, ka kohēzijas princips un kohēzijas politika joprojām ir Eiropas projekta centrālajā vietā.

Komisija apsvērs iespēju līdz vasarai nākt klajā ar pamatnostādnēm par iespējām vienkāršot ziņošanu Komisijai un par spēkā esošo noteikumu interpretāciju, lai mazinātu nenoteiktību, kas varētu atturēt veikt no kohēzijas fondiem atbalstītas investīcijas.

Dalībvalstis un reģioni tiek aicināti iesniegt programmu grozījumus divu mēnešu laikā pēc pārskatīto tiesību aktu stāšanās spēkā. Komisija ir gatava atbalstīt valstu un reģionālās iestādes programmas grozījumu sagatavošanā. Komisija novērtēs ierosinātos grozījumus un cieši sadarbosies ar iestādēm, lai nodrošinātu, ka pārskatītās programmas tiek pieņemtas divu mēnešu laikā pēc tam, kad valsts vai reģionālās iestādes ir iesniegušas grozījumus. **Mērķis ir pēc iespējas drīzāk un līdz 2025. gada beigām vidusposma pārskatīšanas ietvaros pabeigt pārplānošanas procesu, lai dalībvalstis, reģioni un vietējās iestādes varētu sākt pielāgotu programmu īstenošanu no 2026. gada un pašreizējā DFS cikla otrajā pusē²⁰.**

Turklāt **Komisija mudina dalībvalstis ieviest kohēzijas fondu atbalstīto galveno investīciju kopīgu uzraudzību** valsts un reģionālā līmenī un ciešā sadarbībā ar Komisiju. Tā būtu vērsta uz svarīgām prioritārajām jomām, lai labāk vadītu un paātrinātu īstenošanu un nodrošinātu to savlaicīgu izpildi. Tai arī turpmāk vajadzētu būt vieglai, un to papildinās datu nosūtīšanas un dalībvalstu ziņošanas Komisijai vienkāršošana, plašāk savstarpēji savienojot valstu un ES finanšu ziņošanas sistēmas.

---

²⁰ Pieprasījumu par visu papildu priekšfinansējumu, kas izriet no jauno tiesību aktu piemērošanas, vadošā iestāde var iesniegt, tiklīdz Komisija ir pieņēmusi grozītu programmu, ar kuru summas tiek pārdalītas jaunām prioritātēm. 2025. gadā pieprasītā priekšfinansējuma summa tiks ieskaitīta N+3 mērķrādītājos 2025. gadam.

Komisija līdz 2025. gada jūlijam arī organizēs **īstenošanas dialogu**²¹ ar ieinteresētajām personām, kas īpaši veltīts kohēzijas politikai. Šis dialogs, kas ir jauns instruments, palīdzēs novērtēt kohēzijas politikas īstenošanas progresu, izvērtējot sasniegumus, apzinot paraugpraksi un atzīstot šķēršļus spēkā esošajos noteikumos, kā arī šķēršļus to īstenošanai. Turklāt dialogā tiks meklēti konkrēti ieteikumi, lai uzlabotu un vienkāršotu īstenošanas procesus, nodrošinot lielāku saskaņotību ar ES mērķiem.

Kā izklāstīts dokumentā “Ceļā uz nākamo daudzgadu finanšu shēmu”²², nākamā ES ilgtermiņa budžeta veidošanai ir nepieciešama kopīga analīze par pamatproblēmām un cieša sadarbība, lai sagatavotu Komisijas priekšlikumu. Spēcīgs un efektīvs ES budžets ir kopējās interesēs. Tāpēc priekšlikums par nākamo finanšu shēmu balstīsies uz plašu apspriešanos, saņemot informāciju politiskā, institucionālā un ieinteresēto personu līmenī, kā arī uz aktīvu pilsoņu iesaisti un gaidāmās dalības ES apsvēršanu.

Pastāvīgs un strukturēts dialogs ar dalībvalstu pārstāvjiem dažādos līmeņos visā Eiropā būs izšķirošs, lai noteiktu, ko un kā finansēt mūsu kopīgajā nākotnē. Ņemot vērā iepriekš minēto, Komisija dažādos līmeņos iesaistīsies iekļaujošā procesā, gatavojoties nākamajai daudzgadu finanšu shēmai.

Nākamajai daudzgadu finanšu shēmai **ir jārada pamats spēcīgākai un uz nākotni vērstai Savienībai.**

---

²¹ Definēts paziņojumā “Vienkāršāka un ātrāka Eiropa: paziņojums par īstenošanu un vienkāršošanu” (COM(2025) 47 final), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=celex:52025DC0047>.

²² Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Eiropadomei, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Ceļā uz nākamo daudzgadu finanšu shēmu” (COM(2025) 46 final, 11.2.2025.).